

Summary

Ivanov M. Concept of the legal mechanism for ensuring the rights of participants in criminal proceedings in constitutional jurisdiction.

The article analyzes the approaches to understanding the legal mechanism of ensuring the rights of participants in criminal proceedings through the prism of the analysis of the interpretation of the concept of "human rights". The article investigates various scientific approaches to understanding the role of human rights in society, the relationship between human rights and the state's obligations to protect them, and the normative interpretation of human rights at the international and national levels.

Key words: human rights, provision of human rights, legal mechanism for ensuring the rights of participants in criminal proceedings, constitutional jurisdiction, violation of human rights.

УДК 343.58

Т.І. СИНОВЕРСЬКА

Тетяна Іванівна Синоверська, ад'юнкт Національної академії внутрішніх справ

ORCID: 0000-0002-6085-1638

МІЖНАРОДНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ЗАХИСТУ ТВАРИН ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ

Сьогодні все частіше зустрічаються випадки жорстокого поводження з тваринами. Протиправна діяльність набуває нових форм і методів, має прихований характер. Гуманне ставлення до тварин характеризує моральні та етичні засади суспільства і вказує на рівень людської правосвідомості та правової культури. З метою захисту тварин від жорстокого поводження на міжнародному та національному рівні прийнято низку нормативно-правових актів, які регламентують правила поводження з тваринами.

У нашій державі ст. 229 Кримінального кодексу (далі – КК) України закріплює кримінальну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами. Також регулює правовідносини у сфері поводження з тваринами Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» 2006 року¹.

Проте законодавство України у сфері захисту тварин від жорстокого поводження залишається недосконалим, не відповідає повною мірою положенням відповідних міжнародних договорів.

Метою статті є характеристика міжнародного та національного законодавства у сфері захисту тварин від жорстокого поводження.

З позиції міжнародно-правового регулювання питання забезпечення добробуту тварин та їх захисту від жорстокого поводження розкриваються у монографії Н.І. Зубченко². Кримінально-правові та кримінологічні аспекти захисту тварин від жорстокого поводження досліджували І.А. Головка³, О.О. Шуміло⁴. Серед робіт, в яких розглядалися окремі криміналістичні аспекти даної тематики, можна назвати лише монографію російської вченої В.М. Кітасової⁵.

Демократія кожної розвиненої країни світу приділяє значну увагу правам тварин та захисту їх від насильства, жорстокого поводження, каліцтва та навмисного винищення. Жорстокість щодо тварин у багатьох випадках свідчить про початок злочинної діяльності особи та в подальшому тягне за собою можливість вчинення більш тяжких злочинів.

Жорстоке поводження з тваринами є не просто злочином проти тваринного світу, а відповідно до чинного КК України дане діяння віднесено до Розділу XII «Злочини проти громадського порядку та моральності»⁶. Адже воно сприяє поширенню жорстокості серед дітей та молоді, закріплює почуття байдужості до страждань живих істот, породжує агресивність і насильство щодо оточуючих, вандалізм, знущання над людьми, інші антигромадські вчинки та злочини. Також дане діяння не сумісне з принципами гуманізму та чинним міжнародним і національним законодавством, є антиподом гуманного ставлення до тварин.

Останнім часом в Україні досить поширеними стали випадки жорстокого поводження з тваринами. Як свідчать статистичні дані за 2017 р., в Україні зареєстровано 232 кримінальні провадження за ст. 299 (жорстоке поводження з тваринами), з яких 127 проваджень були закриті і тільки 25 дійшли до суду⁷.

Запорукою забезпечення належного поводження з тваринами є досконале законодавство у даній сфері. Сьогодні питання захисту тварин від жорстокого поводження регулюється як міжнародними договорами, так і національним законодавством України. Однак існують прогалини та неузгодженості, що негативно впливає на правозастосування в даній сфері. Саме тому вважаємо за доцільне розглянути дане питання та сформулювати чітку правову систему захисту тварин від жорстокого поводження.

Найважливіше місце серед законодавства всіх демократичних держав світу посідає Конституція, в якій містяться основоположні принципи, які є основою для створення інших нормативно-правових актів.

В Основному Законі нашої держави у ст. 1 зазначається, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. З цього випливає, що права людини цінуються і дотримуються лише у тому суспільстві, яке поважає права інших живих істот, адже утвердження демократичного громадянського суспільства неможливе в країні, де панує жорстокість щодо тварин. Окрім цього, у ст. 66 Конституції України закріплено обов'язок кожного не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки⁸. Зважаючи на те, що невід'ємною частиною навколишнього природного середовища є також і об'єкти тваринного світу, ця норма також поширюється і на них.

Проте в Конституції України відсутня норма, яка б опосередковано закріплювала на державному рівні обов'язок забезпечення захисту тварин від жорстокого поводження, на відміну від інших європейських держав. Для прикладу, Німеччина є першою країною світу, яка ввела захист тварин до Конституції країни (грауен 2002 р., ст. 20а). Німецька держава відповідальна перед майбутніми поколіннями та зобов'язана захищати природні основи життя і тварин у конституційному порядку за допомогою законодавства, виконавчої та судової влади⁹.

Поряд із Конституцією України визначальне місце в національному законодавстві належить міжнародним договорам. Зокрема, в ч. 1 ст. 9 Основного Закону зазначено, що «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України»¹⁰.

Закон України «Про міжнародні договори» 2004 р. тлумачить міжнародний договір України як укладений у письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо) (ст. 2). Відповідно до ст. 19 Закону чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору¹¹.

Міжнародними договорами, що регламентують захист тварин від жорстокого поводження є: Європейська конвенція про захист домашніх тварин 1987 р.¹², Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для експериментів або в інших наукових цілях 1986 р.¹³, Європейська конвенція про захист тварин, що утримуються для сільськогосподарських цілей (що утримуються на фермах) 1976 р.¹⁴, Директива 98/58/ЄС щодо захисту тварин, що утримуються для сільськогосподарських цілей 1998 р.¹⁵ та інші.

Найвагомішим міжнародним договором у сфері захисту тварин від жорстокого поводження є Європейська конвенція про захист домашніх тварин № 125, підписана у м. Страсбурзі 13 листопада 1987 року¹⁶.

Європейська конвенція «Про захист домашніх тварин» в основному присвячена гарантіям добробуту не окремих категорій тварин, а «тварин-компаньйонів», тобто, тих які утримуються в домашніх умовах та які найчастіше зазнають людських знущань. Як показує практика, саме жорстоке поводження з домашніми тваринами найчастіше залишається прихованим злочином, розслідування якого викликає низку труднощів.

У Преамбулі Конвенції безпосередньо наголошується на цінності життя та благополуччя кожної тварини, а також на тому, що людина має моральне зобов'язання поважати всіх живих істот.

Згідно з основним принципом Конвенції щодо утримання домашніх тварин, ніхто не має права завдати тварині болю, страждання або шкоди, і ніхто не може кинути тварину. Окрім цього у даній Конвенції містяться такі основні визначення, як «домашня тварина» та «безпритульна тварина».

Так, відповідно до ч. 1. ст. 1 Конвенції, під домашньою твариною мається на увазі будь-яка тварина, яку утримує чи збирається утримувати людина, зокрема у своїй оселі для власного задоволення й товариства.

Під безпритульною твариною мається на увазі домашня тварина, яка або не має притулку, або знаходиться за межами оселі свого власника чи хазяїна й не перебуває під контролем чи безпосереднім наглядом будь-якого власника чи хазяїна (ч. 5. ст. 1 Конвенції)¹⁷.

Варто зазначити, що ці поняття мають важливе значення для розслідування жорстокого поводження з тваринами, оскільки ст. 299 КК України передбачає кримінальну відповідальність за «жорстоке поводження з тваринами, що відносяться до хребетних, у тому числі безпритульними тваринами...»¹⁸. У коментарі до ст. 299 КК України зазначається, що предметом злочину є будь-які хребетні тварини, птахи та інші живі істоти, які мають кістковий хребет, головний та спинний мозок, кровоносну та нервову системи, незалежно від їхньої належності і того, де вони мешкають та з якою метою використовуються. Тобто, закон однаково охороняє тварин, які утримуються в домашніх умовах, у зоопарках, на фермах, звірофермах, тих, які використовуються в сільському господарстві, на іподромах, в цирках, і тих, які перебувають у природному середовищі¹⁹.

Також у ст. 3-11 Конвенції містяться основні принципи утримання домашніх тварин, невиконання яких тягтиме за собою відповідальність, визначену законом. Зокрема, у ст. 10 міжнародного договору містяться такі важливі положення, що стосуються заборони проведення хірургічних операцій у домашніх тварин (купірування хвоста чи вух, позбавлення голосу, видалення зубів чи пазурів)²⁰.

Саме такі дії щодо тварин є досить поширеними та в більшості випадків болісними і такими, що спричиняють тварині страждання та стрес. Законодавство України не деталізує порядок і умови операцій тварин. Тому, на нашу думку, варто імплементувати дані положення Конвенції в законодавство України, доповнивши

таким чином Закон України «Про жорстоке поводження з тваринами» ст. 10-1 «Порядок проведення хірургічних операцій», в якій чітко визначити, які хірургічні операції відповідно до породи тварини, забороняється проводити.

Окрема стаття Конвенції присвячена питанню евтаназії тварини. Так відповідно до ст. 11 Конвенції про захист домашніх тварин ця процедура має здійснюватися при надзвичайних обставинах, гуманно і виключно ветеринаром або іншою компетентною особою; вводиться заборона на утоплення, використання електричного струму (якщо це не призводить до миттєвої непритомності) та отруйних речовин (які не забезпечують необхідного ефекту)²¹. Тобто, недотримання вимог щодо евтаназії тварин можуть розглядатися як способи жорстокого поводження з тваринами.

Важливими є положення Європейської конвенції про захист хребетних тварин, що використовуються для експериментів або в інших наукових цілях, підписана у Страсбурзі 18 березня 1986 року²².

Конвенція спрямована на створення загальних положень з метою захисту тварин, що використовуються під час процедур, здатних привести до болю та страждання, а також забезпечити, щоб такі наслідки, в разі їх неминучості, були зведені до мінімуму, визначає необхідність реєстрації відповідних установ-користувачів, а також ведення статистичного обліку тварин²³. Україна підписала цю Конвенцію, проте на даний момент вона ще не ратифікована. Це пов'язано з тим, що для ратифікації даного міжнародно-правового акта необхідно внести низку змін до існуючих законів у сфері захисту тварин від жорстокого поводження, проекти яких готуються до розгляду в комітетах Верховної Ради України.

Ще одним не менш важливим міжнародним нормативно-правовим актом є Європейська конвенція про захист тварин, що утримуються для сільськогосподарських цілей (що утримуються на фермах) 1976 року. Конвенція поширюється на тварин, які розводяться або утримуються для виробництва продуктів харчування, шерсті, шкіри або хутра чи для інших цілей сільського господарства. Конвенція закликає уникати завдань тваринам непотрібних страждань або травм, а також забезпечити їм нормальні умови життя, включаючи життєвий простір, харчування та піклування²⁴.

Для забезпечення добробуту тварин Конвенція зобов'язує держави перевіряти здоров'я тварин, а контроль здійснює спеціально утворений Комітет. Комітет відповідає за розробку і прийняття рекомендацій країнами-учасницями Конвенції, робить консультативні висновки, сприяє дружньому врегулюванню будь-яких проблем, які можуть виникнути між учасниками Конвенції щодо імплементації її положень. На жаль, на даний час Україна не є учасником даної Конвенції²⁵.

Як зазначалось вище, положення ст. 299 КК України також поширюються і на сільськогосподарських тварин, а тому важливість імплементації норм даної Конвенції не втрачає своєї актуальності. Окрім того, за наявності спеціального Комітету, який систематично перевірятиме законність дотримання вимог Конвенції, це сприятиме виявленню порушень правил поведінки з сільськогосподарськими тваринами, розслідуванню відповідних фактів.

Також у 1998 р. була прийнята Директива 98/58/ЄС щодо захисту тварин, що утримуються для сільськогосподарських цілей, яка встановила загальні правила поводження з тваринами всіх видів, які утримуються для виробництва харчових продуктів, шерсті, шкіри, хутра або інших цілей сільського господарства²⁶.

Зазначена Директива містить нормативне визначення сільськогосподарської тварини – це будь-яка тварина (включаючи риб, рептилій і амфібій), яка розводиться або утримується для виробництва харчових продуктів, вовни, шкіри, хутра або інших сільськогосподарських потреб. Директива 98/58/ЄС відображає насамперед п'ять основних свобод, схвалених Радою з добробуту сільськогосподарських тварин (Farm Animal Welfare Council): 1) свободу від голоду і спраги – шляхом надання доступу до води і їжі, які підтримують здоров'я і активність; 2) свободу від дискомфорту – шляхом надання відповідного середовища, включаючи житло і місце для сну та відпочинку; 3) свободу від болю, травм або хвороби – шляхом превентивних заходів або ранньої діагностики та лікування; 4) свободу природної поведінки – шляхом надання достатнього місця, відповідних сприятливих умов, а також контакту з іншими представниками виду; 5) свободу від страху і стресу – шляхом забезпечення відповідних умов і поводження, яке виключає психологічні страждання тварини²⁷. Саме на основі цих п'яти свобод і формується міжнародне законодавство щодо захисту тварин від жорстокого поводження.

У свою чергу, нормативно-правові акти України у сфері захисту тварин від жорстокого поводження, умовно можна об'єднати у групи.

1. Нормативно-правові акти, які регламентують кримінально-правову відповідальність за жорстоке поводження з тваринами.

Так криміналізація даного діяння знайшла свій вираз у ст. 299 КК України, де указаний злочин визначається як «жорстоке поводження з тваринами, що відносяться до хребетних, у тому числі безпритульними тваринами, що вчинене умисно та призвело до каліцтва чи загибелі тварини, а також нацькування тварин одна на одну чи інших тварин, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, публічні заклики до вчинення діянь, які мають ознаки жорстокого поводження з тваринами, а також поширення матеріалів із закликами до вчинення таких дій».

У 2017 р. було підписано Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження гуманного ставлення до тварин», який вніс суттєві зміни до ст. 299 КК України. Таким чином, якщо раніше дія кримінального закону поширювалась лише на хребетних, то у новій редакції було додано також і безпритульних тварин.

Таким чином, згідно з коментарем до ст. 299 КК України предметом злочину є будь-які хребетні тварини, птахи та інші живі істоти, які мають кістковий хребет, головний та спинний мозок, кровоносну та нервову системи, незалежно від їхньої належності і того, де вони мешкають та з якою метою використовуються. Закон однаково охороняє тварин, які утримуються в домашніх умовах, в зоопарках, на фермах, тих, які використовуються в сільському господарстві, у цирках, і тих, які безпритульні чи перебувають у природному середовищі²⁸.

Не мають кримінального правового значення наявність чи відсутність у таких тварин господарів, їх перебування в стані природної свободи чи в неволі господарське призначення стан організму тощо. Злочин може вчинятися як стосовно тварин, які перебувають у власності винного, так і будь-яких інших (належних іншим власникам, безгосподарних диких)²⁹.

У цій статті жорстоке поводження розглядається як спосіб вчинення суспільно небезпечного діяння.

Загалом саме поняття «жорстокість» одні науковці характеризують як «безжалісну, грубу поведінку, яка завдає фізичних і психічних страждань»³⁰, інші – як лютість, нелюдність, садизм, варварство, звірство, шкуродерство³¹.

Під час з'ясування змісту поняття жорстокого поводження слід зазначити, що воно може вчинятися як шляхом активної жорстокості (це умисні дії, що полягають у намірі завдати тварині шкоду, яка викликає біль і страждання, так і шляхом пасивної жорстокості (шкода, що завдається шляхом навмисного нехтування своїми обов'язками по догляду за тваринами і викликає тривалі страждання тварини).

Також, якщо раніше відповідальність за ст. 299 КК України наставала незалежно від наслідків, то після внесення змін важливою умовою прояву жорстокого поводження в даному складі злочину стало те, що вона може вчинятися тільки умисно та обов'язковим стало настання наслідків, а саме каліцтва чи загибелі тварини. Тобто, винна особа усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння та передбачає його наслідки, а отже розуміє, що своїми діями чи бездіяльністю вона завдає фізичних страждань тварині, які можуть призвести до тілесних ушкоджень чи смерті, та завжди бажає діяти саме в такий спосіб.

Відповідно до Проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо імплементації положень деяких міжнародних угод та директив ЄС у сфері охорони тваринного та рослинного світу)» до Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» пропонується до ст. 1 додати пункт шістнадцятий наступного змісту: «каліцтво тварини – акт здійснення тілесного ушкодження, який призвів до зміни зовнішнього вигляду або завдав шкоди функціям живого організму» та пункт сімнадцятий наступного змісту: «тілесне ушкодження – це порушення анатомічної цілості тканин, органів або їх функцій, що виникає як наслідок дії одного чи кількох зовнішніх ушкоджуючих факторів – фізичних, хімічних, біологічних»³².

Вважаємо внесення даних змін доцільними, оскільки на даний момент незрозумілим залишається, які саме тілесні ушкодження вважатимуться каліцтвом тварини.

Окрім цього, зважаючи на конструкцію ст. 299 КК України, у ній законодавець до жорстокого поводження відносить і нацькування тварин одна на одну, тобто це дії, спрямовані на те, щоб примусити битися, кусатися, іншим чином змагатися тваринам між собою. На практиці в житті такі дії називають «бої тварин» – форма жорстоких азартних ігор з використанням тварин (собачі, півнячі, перепелині бої тощо), під час яких тварини отримують каліцтва або гинуть.

Диспозиція кримінально-правової норми, закріпленої у ст. 299 КК України, передбачає поділ жорстокого поводження з тваринами за критерієм мотиву – хуліганський і корисливий. У цілому ми погоджуємося з такою позицією, однак, разом із тим, жорстоке поводження з тваринами має свою специфіку. По-перше, хуліганський мотив досі не має єдиного розуміння серед вітчизняних науковців. Як зазначає А. В. Савченко, із такого визначення випливає, що коли слідчий або суд намагалися, але не встановили причини вчиненого вбивства, то можна говорити, що його скоєно без причини, тобто з хуліганських мотивів³³.

Окрім того, відповідно до ст. 299 КК України кримінально караними вважаються також такі дії, як «публічні заклики до вчинення діянь, які мають ознаки жорстокого поводження з тваринами, а також поширення матеріалів із закликами до вчинення таких дій». Стаття 5 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» забороняє пропаганду жорстокого поводження з тваринами, заклики до жорстокого поводження з ними, а також пропаганду мисливства в системі дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної і вищої освіти. Проте на даний момент поки не існує роз'яснення про те, які саме форми публічних звернень необхідно кваліфікувати як публічні заклики. Вважаємо за необхідне доповнити ст. 1 Закону п. 18 та викласти його в наступній редакції: «публічні заклики до вчинення жорстокого поводження з тваринами – це прохання, вимоги, побажання, настанови звернені до значного кола осіб, щодо вчинення діянь, які мають ознаки жорстокого поводження з тваринами».

Також варто розглянути зміст поняття «особлива жорстокість», яка є кваліфікуючою ознакою даного злочину. Особлива жорстокість відповідно до судової практики відрізняється тим, що потерпілому завдаються особливі страждання, які можуть проявлятися у формі численних побоїв, мучення, катування, мордування тощо.

Таким чином, проаналізувавши ст. 299 КК України, можна сформулювати таке визначення «жорстокого поводження з тваринами»: це умисне, безжальне діяння, або їх комплекс, яке спрямоване проти тварини і характеризується такими методами впливу на організм, у результаті яких заподіюється шкода життю, здоров'ю тварини та яке вчиняється з хуліганських чи корисливих мотивів.

Отже, розглянувши міжнародне та національне законодавство у сфері захисту тварин, варто зазначити, що Україна зробила значні кроки щодо приведення нормативно-правових актів України до високих гуманістичних стандартів. Однак роботу в даному напрямі не можна вважати завершеною, у зв'язку з чим пропонуємо:

1. На конституційному рівні закріпити обов'язок держави забезпечувати захист тварин від жорстокого поводження.

2. Імплементувати до законодавства України норми таких міжнародних конвенцій, як: Європейська Конвенція «Про захист тварин, що утримуються для сільськогосподарських цілей» та Європейська Конвенція «Про захист хребетних тварин, що використовуються для експериментів або в інших наукових цілях». На їх основі внести відповідні зміни до Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» в частині правил поводження з сільськогосподарськими тваринами, а також хребетними тваринами, що використовуються для експериментів чи в інших наукових цілях.

3. Переглянути норми Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» та привести його у повну відповідність із Європейською Конвенцією «Про захист домашніх тварин», зокрема доповнивши його положеннями, які регламентуватимуть порядок проведення хірургічних операцій; процедуру введення ідентифікації тварин; а також визначеннями таких понять, як: «каліцтво тварини», «тілесне ушкодження», «публічні заклики до вчинення жорстокого поводження».

Також слід створити правову основу взаємодії державних та правоохоронних органів України із зоозахисними організаціями як у межах країни, так і на міжнародному рівні.

¹ Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21.02.2006 р. № 3447-IV URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>.

² Зубченко Н.І. Міжнародно-правове співробітництво держав у сфері забезпечення добробуту тварин та їх захисту від жорстокого поводження: монографія; під наук. ред. Т.Р. Короткого. Одеса: Фенікс, 2016. 284 с.

³ Головка І.А. Кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08; Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2010. 20 с.

⁴ Шуміло О.О. Кримінологічна характеристика та запобігання жорстокому поводженню з тваринами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08; кер. роботи В.В. Голіна ; Клас. прив. ун.-т. Запоріжжя, 2016. 20 с.

⁵ Китаєва В.Н. Животные и преступления: уголовно-правовое и криминалистическое исследование. Иркутск : Изд-во БГУЭП, 2010. 284 с.

⁶ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 22.10.2018).

⁷ Закон є, відповідальності нема: як «карають» за жорстоке поводження з тваринами. *ТРИМАЙ КУРС*: веб-сайт. URL: https://kurs.if.ua/blogs/zakon_ie_vidpovidalnosti_nema_yak_karayut_za_zhorstoke_povodzhennya_z_tvarynamy_67631.html

⁸ Конституція України від 26.08.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp/conv> (дата звернення: 22.10.2018).

⁹ Август І.С. Любов у законі: місто, гроші та собаки. Харків: Мачулін, 2018. С. 14.

¹⁰ Там само.

¹¹ Про міжнародні договори України: Закон України від 29 черв. 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/1906-15>

¹² Про ратифікацію Європейської конвенції про захист домашніх тварин: Закон України від 18 вересня 2013 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 20–21. Ст. 734.

¹³ Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для експериментів або в інших наукових цілях від 18.03.1986 р. № 994_137 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_137

¹⁴ European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes CETS No.: 087. *Official site of Council of Europe*. URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=087&CM=8&DF=23/03/2013&CL=ENG>

¹⁵ Council Directive 98/58/EC of 20 July 1998 concerning the protection of animals kept for farming purposes. *Official Journal of the European Communities*, L 221. Vol. 41, 08.08.1998. P. 23–27.

¹⁶ Про ратифікацію Європейської конвенції про захист домашніх тварин: Закон України від 18 вересня 2013 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 20–21. Ст. 734.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 22.10.2018).

¹⁹ Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.; за заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. С. 885.

²⁰ Про ратифікацію Європейської конвенції про захист домашніх тварин: Закон України від 18 вересня 2013 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 20–21. Ст. 734.

²¹ Там само.

²² Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для експериментів або в інших наукових цілях від 18.03.1986 р. № 994_137 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_137

²³ Там само.

²⁴ European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes CETS No. : 087. *Official site of Council of Europe*. URL: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=087&CM=8&DF=23/03/2013&CL=ENG>

²⁵ Там само.

²⁶ Council Directive 98/58/EC of 20 July 1998 concerning the protection of animals kept for farming purposes. *Official Journal of the European Communities*, L 221. Vol. 41, 08.08.1998. P. 23–27.

²⁷ Там само.

²⁸ Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.; за заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Київ: «Видавничий Дім Ін Юре», 2003. С. 885.

²⁹ Там само. С. 886.

³⁰ Сташис В.В., Бажанов М.И. Преступления против личности в УССР и судебной практике. Харьков, 1981. С. 72.

³¹ Словарь синонимов русского языка. Ок. 9000 синонимических рядов / под ред. Л.А. Чешко. Изд. 5-е, стереот. Москва: Рус. яз., 1986. С. 137–138.

³² Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо імплементації положень деяких міжнародних угод та директив ЄС у сфері охорони тваринного та рослинного світу): проект Закону від 21 червня 2017 р. № 6598 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62062

³³ Савченко А.В. Мотив і мотивація злочинів : монографія. Київ : Атіка, 2002. С. 106.

Резюме

Синюверська Т.І. Міжнародне та національне законодавство у сфері захисту тварин від жорстокого поводження.

У статті розглянуто міжнародне та національне законодавство в сфері захисту тварин від жорстокого поводження. У результаті аналізу обґрунтовано необхідність вдосконалення національного законодавства в сфері захисту тварин від жорстокого поводження. Надано пропозиції щодо внесення змін та доповнень для приведення його у відповідність до міжнародних конвенцій та договорів.

Ключові слова: жорстоке поводження з тваринами, законодавство в сфері захисту тварин від жорстокого поводження, правила поводження з тваринами, кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами, тварини, домашня тварина, безпритульна тварина.

Резюме

Синюверська Т.И. Международное и национальное законодательство в сфере защиты животных от жестокого обращения.

В статье рассмотрены международное и национальное законодательство в сфере защиты животных от жестокого обращения. В результате анализа обоснована необходимость совершенствования национального законодательства в сфере защиты животных от жестокого обращения. Представлены предложения о внесении изменений и дополнений для приведения его в соответствие с международными конвенциями и договорами.

Ключевые слова: жестокое обращение с животными, законодательство в сфере защиты животных от жестокого обращения, правила обращения с животными, уголовная ответственность за жестокое обращение с животными, животные, домашнее животное, бездомное животное.

Summary

Synoverska T. International and national legislation in the field of protection of animals from cruelty.

The article deals with international and national legislation on the protection of animals against ill-treatment. As a result of the analysis, the need to improve national legislation in the area of animal protection against ill-treatment was substantiated. It is proposed to make changes and additions to bring them in line with international conventions and treaties.

Key words: ill-treatment with animals, legislation on the protection of animals against ill-treatment, rules for handling animals, criminal liability for the abuse of animals, animals, pet, homeless animal.